

KÜRESELEŞME SÜRECİNDE TÜRKİYE'DE TARIM SEKTÖRÜNDE KULLANILAN AKARYAKITA YÖNELİK VERGİ POLİTİKALARI VE DİĞER ÜLKELERLE KARŞILAŞTIRILMASI

Erkan AKTAŞ¹

Selçuk İPEK²

Serkan IŞIK³

Özet

Türkiye'de uzun yıllardır enerji ithalatından alınan yüksek vergilerle birlikte, akaryakıt bütçede önemli bir vergi geliri halini almıştır. Fakat bu durum aynı zamanda tarımsal işletme rekabetini de olumsuz etkilemektedir.

Bu çalışmanın amacı doğrultusunda, artan makineleşmeyle birlikte, tarımsal girdi olarak kullanılan mazotun yeri incelenmiştir. Tarım sektöründe mazot desteğiyle mazottan alınan vergiler karşılaştırılmıştır. Türkiye'de ve dünyada mazot fiyatları ve vergi miktarları incelenmiştir. Aynı zamanda, Türkiye'deki mazotun fiyatları ve vergi oranları diğer ülkelerle karşılaştırılmıştır.

Küreselleşme sürecinde, tarım sektöründe kullanılan ve giderek önemi artan enerji girdi fiyatlarına uygulanan vergi politikaların Türk tarım işletmeleri üzerine olası etkileri incelenmiştir.

TAX POLICIES TOWARDS FUEL OIL WHICH IS USED AS AN INPUT FOR AGRICULTURAL SECTOR IN TURKEY DURING GLOBALISATION, AND A COMPARISON WITH OTHER COUNTRIES

Abstract

High tax imposed on energy import for years have caused fuel oil being an important tax revenue in Turkey. However, this situation affects agricultural firms competition negatively.

---

¹ ÇOMÜ Biga İİBF İktisat Böl. tel: 02863358738 fax:02863358736 (erkan@comu.edu.tr)

² ÇOMÜ Biga İİBF Maliye Böl. tel: 02863358738 (selcukipek@comu.edu.tr)

³ ÇOMÜ Biga İİBF Maliye Böl. tel: 02863358738 (serkanisik@comu.edu.tr)

The aim of this study, together with the increase of machinery, is to analyze the status of fuel oil which is used as an agricultural input. It was compared with taking tax from fuel oil and tax supporting in sector of agriculture. The price of fuel oil and amount of tax to fuel oil in Turkey and world were analysed. At the same time, the price and tax ratio of fuel oil in Turkey were compared with other countries.

Tax policies which is used as an energy input price that is increasing in sector of agriculture to probable effect on Turkish agricultural firms during globalisation were analysed

1. Giriş

Tarımda yoğunlaşan makineleşmeyle birlikte mazot en önemli girdilerden biri haline gelmiştir. Türkiye’de tarımda kullanılan traktör sayısı bir milyonu aşmıştır. Türkiye bu rakamlarla en fazla traktör kullanılan ülkeler arasına girmiştir. Diğer taraftan da petrol fiyatlarındaki artışla birlikte tarımda artan makineleşme sonucu mazot, tarımsal işletmelerde önemli bir maliyet unsuru haline gelmiştir. Türkiye’de akaryakıt fiyatlarının yüksekliği yalnız petrol fiyatlarının artışından değil, aynı zamanda alınan yüksek vergilerden kaynaklanmaktadır. Türkiye’de mazot fiyatları içerisindeki yüksek vergi oranları tarım işletmelerini olumsuz etkilediği gibi küreselleşme sürecinde uluslararası rekabetimizi de olumsuz etkilemektedir

Türkiye’de artarak devam enerji ithalatından alınan yüksek vergilerle birlikte, akaryakıt bütçede önemli bir vergi geliri halini almıştır. Fakat bu durum aynı zamanda tarımsal ürün rekabetini de olumsuz etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı doğrultusunda, artan makineleşmeyle birlikte, tarımsal girdilerden mazotun yeri ve gelişimi incelenmiştir. Tarımda verilen mazot ve diğer desteklemelerle mazottan alınan vergiler karşılaştırılmıştır.

Bu çalışmanın materyalini ikincil veriler oluşmaktadır. İkincil veriler ise, bu konuyla ilgili yerli ve yabancı literatürden elde edilmiştir. Araştırmanın yöntemi ise, mevcut literatürün taranarak betimsel değerlendirilmesidir.

2. Küreselleşme ve Tarım

Son yıllarda uluslararası ticarete ve sermaye transferinde serbestleşme, ekonomide serbest piyasa sistemini esas alan açılımlar küresel ölçekte yaygınlaştırılarak, derin ve kapsamlı bir nitelik kazanmıştır. Küreselleşmenin tanımı, boyutları ve sonuçları konusunda nereden baktığınıza göre değişen birçok yorum ortaya çıkmaktadır.

Neo-klasik iktisatçılar, 1973 Petrol krizinin Keynesci Refah Devleti politikaları sonucu oluştuğu ve bunun için neo-libarel politikaların ön plana çıkarılması gerektiğini vurgulamışlardır. Özellikle, 1980 sonrası ortaya çıkan neo-klasik iktisadi düşünce; küreselleşmeyle birlikte serbest piyasa koşullarının dünyaya hakim olmasının yaşanan krizlere en iyi reçete olacağını belirtmektedirler. Uluslararası kuruluşlarla paralel düşünen ve Dünya Ticaret Örgütü ve Dünya Bankasının çalışma raporlarında ön plana çıkan bazı ekonomistler, küreselleşme sonucu ticaret ve bununla birlikte gelirin artacağını ve bu durumunda gelişmekte olan ülkelerin zenginlik pastasında pay almalarını kolaylaştıracağını savunmaktadırlar (Law, ve ark.,1998; Drabek ve Griffith, 1998; Yusuf, 2001).

“Özelleştirme, deregülasyon, ulusal piyasalara rekabetçi unsurların adaptasyonu, uluslararası mal, hizmet ve sermaye piyasalarının serbestleşmesi, korumacılık uygulamasına son verilmesi gibi klasik iktisat politikalarının türev uygulamalarının yirminci yüzyılın son çeyreğinde önemli ekonomik başarı kriterleri olmuştur” (Günsoy, 2005).

Son yıllarda ön plana çıkan küreselleşme dalgasının etkilediği sektörlerin başında tarım sektörü gelmektedir. 1986–1994 yılları arasında sürdürülen tarım konulu GATT-Uruguay Round görüşmelerin 8 yıl sürmesi ve alınan kararları uygulanması ve denetlenmesi için uluslararası bir güç olarak 1995 yılında DTÖ kurulmuştur. DTÖ’ nün kurulması ile birlikte tarımda uygulanan destekleme ve kota uygulamalarının azaltılması çalışmalarına hız verilmiştir. Bunun nedeni, tarımda arz fazlası olan batı ülkelerinin bu ürünlerin pazarlamasında uluslararası güce ihtiyaç duymalarıdır.

Harrison vd. 1997 yılında yapmış oldukları; Uruguay Round’ın etkileri 24 bölgede ve 22 ürün üzerine analiz edildiğinde, Amerika, Avrupa Birliği ve Japonya’nın kısa dönemde karlı çıktığı tahmin edilmiştir. Uruguay Round sürecinin kısa vadede dünyada yıllık toplam 96 milyar dolar kar sağladığı tahmin edilmiştir. Amerika, Avrupa Birliği ve Japonya’nın yıllık toplam karının ise 69 milyar dolar olduğu aynı çalışmada tahmin edilmiştir. Kısa dönemde bazı gelişmekte olan ülkelerin de bu süreçten zararlı çıktıkları belirlenmiştir. Bu süreçten, gelişmekte olan ülkelerin ancak uzun dönemde olumlu etkilenecekleri sonucuna varılmıştır.

Ticari engellerin azaldığı ve rekabetin arttığı bir süreçte daha ucuz ve kaliteli tarımsal mal üretmek, küresel rekabette daha da önemli hale gelmiştir. Yaşanan bu yoğun rekabette hem enerji kaynakları, hem de

teknoloji ön planda olmaktadır. Özellikle enerji, maliyetlere etki eden önemli bir üretim girdisidir.

3. Türkiye’de Tarımsal Üretim Maliyetlerinde Mazotun Önemi

1950’li yılların başında, tarımsal mekanizasyonun gelişiminde Marshall yardımı, buğday ihracat talebinin artması ve destekleme politikalarının etkisi olmuştur (Akder, 1998; Köymen, 1999). Türkiye’de traktör sayısı son elli yılda giderek artarak bir milyona ulaşmıştır. 2000 yılı verilerine göre, Türkiye Traktör sayısına göre dünyada 9. ülke durumuna yükselmiştir (FAO, 2008).

Çizelge 3.1’e baktığımız zaman 1970 – 2000 yılları arasında Türkiye’de bir traktöre düşen tarım alanı 262 hektardan 28 hektara kadar gerilemiştir. Bu oran gelişmiş ülke ortalamasından bile (34 hektar) daha düşüktür. Bir traktöre düşen tarım alanı bakımından Türkiye, ABD’den bile düşüktür. Türkiye’de traktörleşme oranı ABD’nin üstünde olduğu görülmektedir

Çizelge 3.1. Farklı Yıllar ve Ükelere Göre Bir Traktöre Düşen Tarım Alanı (Traktör Sayısı/Ha)

Ülkeler/Yıllar	1970	1980	1990	2000
Japonya	21	4	2	2
İtalya	24	12	8	7
Polanya	68	24	12	11
Almanya	8	8	8	12
Fransa	16	13	13	15
İspanya	79	39	27	20
Türkiye	262	65	40	28
ABD	36	40	41	38
Kanada	89	77	69	72
Brezilya	249	97	80	81
Hindistan	1651	439	171	87
Çin	811	134	159	150
GÜ	46	37	32	34
GOÜ	560	229	154	115
Dünya	88	66	57	57

(FAO, 2008).

1970’li yıllarda Dünyada yaşanan iki büyük petrol kriziyle birlikte ham petrol fiyatlarındaki artış sık sık gündeme gelmiştir. Bu artışlar 1986 yılına

kadar devam etmiştir. 1970-1986 yılları arasında petrol fiyatları dolar cinsinden 11 katlık artış göstermiştir. 1986-1998 yılları arasında petrol fiyatları artış göstermemekle birlikte alınan vergilerle birlikte nihai satış fiyatındaki artış devam etmiştir (Kibritçioğlu ve Kibritçioğlu, 1999). 2000'li yıllardan sonra artarak devam eden petrol fiyatları tarım üreticilerini daha da etkilemeye başlamıştır.

Tarımda giderek artan makineleşmeyle birlikte tarımsal üretimde mazotun girdisinin önemi de artmaktadır. Türkiye'de çeşitli bölgeler itibariyle yapılan ürün maliyetlerinde makineleşme masraflarının etkisi görülmektedir. Akdemir vd. (1994), "Çukurova Bölgesi Tarım İşletmelerinde Önemli Ürünlerde Girdi-Çıktı İlişkinin Değerlendirilmesi ve İzlenmesi" isimli çalışmada, Çukurova bölgesindeki buğday, pamuk, mısır, soya, karpuz ile ikinci ürün mısır ve soya ürünlerinden elde edilen gelirler ve maliyetleri ürün bazında değerlendirmede makine ön sıralarda belirlenmiştir.

Çukurova Bölgesi'nde tahmin edilen pamuk arz modelinde, mazot fiyatlarının kısa dönem esnekliği -0,95 olarak tahmin edilmiştir (Aktaş, 2006). Bu çalışmadan mazot fiyatları diğer girdi fiyatlarına oranla, Çukurova bölgesinde pamuk alanları üzerine daha etkili olduğu söylenebilir. Yine aynı bölgede yapılan bir çalışmada, mısır üretiminde makine kirası, gübre ve ilaç fiyatları diğer girdilere göre daha etkili tahmin edilmiştir. (Aktaş ve Yurdakul, 2005)

Çizelge 3.2'de Türkiye'de ve ABD'de çeşitli ürünler itibariyle toplam üretim masrafları içinde mazot maliyetlerinin oranlarını karşılaştırsak, Türkiye'de buğday, pamuk, mısır ve çeltiğin toplam maliyeti içinde mazotun payı sırasıyla, %20,4, %19,5, %35,0 ve %32,0 iken bu oran ABD'de sırasıyla %3,7, %5,9, %11,1 ve %14,3'tür. Buradan da anlaşılacağı gibi ABD'de mazotun toplam maliyet içindeki payı Türkiye'ye göre çok daha az olduğudur.

Çizelge 3.2. Türkiye'de ve ABD'de Çeşitli Ürünler İtibariyle Toplam Üretim Masrafları İçinde Mazot Maliyetlerinin Oranı (%)

Ürünler	Türkiye ¹ (1999 yılı)	ABD
Buğday	20,4	3,7 ² (1998 yılı)
Pamuk	19,5	5,9 ³ (1997 yılı)
Mısır	35,0	11,1 ⁴ (1997 yılı)
Çeltik	32,0	14,3 ⁵ (2000 yılı)

Kaynak: ¹Yavuz ve ark. 2001, TEAE Yayınları, Yayın No:63, Ankara. ²ALI, M., B., 2002 ; ³BROOKS, N., L., 2001 ⁴FOREMAN, L. 2001; ⁵LIVEZEY, J., FOREMAN, L. 2004

1975 yılından bugüne, mazot fiyatları ile buğday fiyatlarının değişim oranları buğday/mazot fiyat pariteleri çizelge 3.3'te incelenmiştir. Çizelge 3.3 incelendiğinde mazot fiyatlarının buğday fiyatlarına göre çok daha fazla arttığı görülmektedir. 1975 yılında 1kg buğday ile 1,07 lt mazot alınabilirken, 2000'lerde bu değer % 79 azalarak 0,32 lt'ye, 2008 yılında ise %86 azalarak 0,17lt'ye düşmüştür. Fiyatların bu yöndeki gelişimi, buğday maliyeti içindeki mazot maliyetlerinin payını artmasına neden olmuştur.

Çizelge 3.3. Buğday/Mazot Fiyat Paritesi (1975–2008)

	Buğday fiyatı (TL/kg)	Mazot fiyatı (TL/lt)	Parite (Buğday /Mazot)	Artış Oranı 1975=100
1975	2,7	2,0	1,080000	100,00
1980	10,6	26,0	0,407692	37,75
1985	63,5	165,0	0,384848	35,63
1990	509,5	1455,0	0,350172	32,42
1995	8745,5	18817,0	0,464766	43,03
2000	99750,0	441500,0	0,225934	20,92
2005	360000,0	210000,0	0,171429	15,87
2008	505000,0*	2950000,0	0,171186	15,85

Kaynak: TÜİK verilerinden derlenmiştir.* TMO,2008

4. Türkiye'de ve Dünya'da Mazottan Alınan Vergiler

Türkiye'de akaryakıtın vergilendirilmesine ilişkin mevzuat son otuz yılda önemli değişiklikler göstermiştir. 1980 öncesinde Belediye Gelirleri Kanunu'nda yer alan akaryakıt tüketim vergisi, 1984 yılında çıkarılan 3074 sayılı Kanun ile kendi özel kanununa kavuşmuştur. Yaklaşık yirmi yıl boyunca bağımsız bir vergi olan Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu 2002 yılında kaldırılarak akaryakıtın vergilendirilmesi AB uyum programları çerçevesinde çıkarılan Özel Tüketim Vergisi kapsamına alınmıştır.

Tarımsal üretimde maliyet unsurlarının önemli bir kısmının mazota bağlı olması, tarım kesimine akaryakıt üzerinden alınan vergiler açısından daha fazla ilgilendirmektedir.

Mazot fiyatlarını rafineri çıkış fiyatları ve pompa satış fiyatları açısından ele aldığımızda, mazottaki verginin önemi ortaya çıkmaktadır. Çünkü mazotun pompa satış fiyatının %60'ından fazlası vergilerden oluşmaktadır. Mazotun rafineri çıkış fiyatından sonra ÖTV ve KDV olmak üzere iki vergi alınmaktadır. Burada belirtilmesi gereken husus ÖTV'li fiyatın KDV'nin de matrahını oluşturmasıdır. Yani ÖTV üzerinden bir de KDV alınmaktadır. Başka bir deyişle verginin vergisi alınmaktadır. Sonuçta

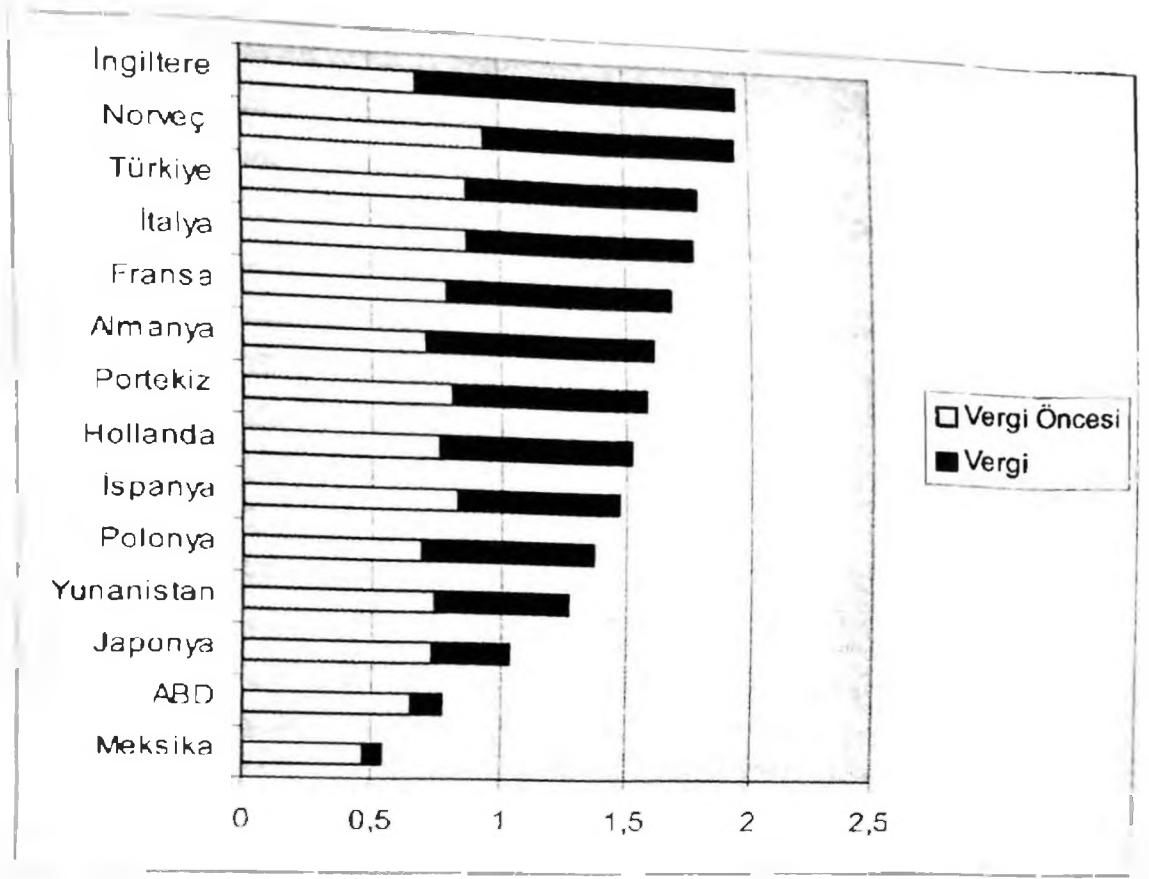
mazot fiyatındaki en önemli maliyet unsuru vergiler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’de akaryakıtın vergilendirilmesinde vergi tekniği açısından iki farklı yapı karşımıza çıkmaktadır. 2000 yılına kadar akaryakıtın satış değeri üzerinden alınan nispi bir vergi söz konusuysen (advalorem) 2000 yılından sonra satış fiyatı üzerinden belirli bir miktar vergi alınması esasına geçilmiş ve litre başına maktu vergi belirlenmiştir (spesifik vergileme). Nispi vergilemede petrol fiyatlarındaki artışa paralel olarak akaryakıt için ödenen vergi de artmaktadır. Böylece hem çiftçinin maliyeti artmakta hem de enflasyonist baskı ortaya çıkabilmektedir. Maktu vergilemede ise petrol fiyatlarının seviyesi ne olursa olsun aynı miktar vergi ödenmektedir. Bu uygulama petrol fiyatlarındaki sürekli artışları dikkate alındığında tarım kesiminin lehine kullanılabilecek bir araçtır. Kaldı ki 2000 yılına kadar ATV’nin toplam vergi gelirleri içindeki payı artarken 2000 yılında bu pay azalmıştır. Çünkü petrol fiyatlarındaki artış paralelinde hükümet çiftçinin lehine maktu vergi tutarını düşürmüştür. Buradaki enflasyonist politika uygulamalarını da göz ardı etmemek gerekir.

İster nispi ister maktu vergi alınsın dünyadaki en pahalı mazotu kullananlardan biri Türkiye’dir. Aşağıdaki grafikte ülkemizde ve diğer ülkelerde mazotun vergili ve vergisiz fiyatları görülmektedir. Türkiye’deki mazot fiyatının ve mazota uygulanan verginin AB ülkelerinden ve ABD’den ne kadar yüksek olduğu ortadadır.

Son on yılda mazotun vergisiz fiyatı nominal olarak 38 kat artarken, mazota uygulanan vergiler de 24 kat artmıştır. Mazotun toplam nominal fiyatındaki artış ise 29 kat olmuştur.

Ülkemizde mazota yönelik olarak uygulanan vergilemede AB uygulamalarından bazı farklılıklar olduğu görülmektedir. AB ülkelerinde kullanım yerine göre farklı vergilendirme yapılabilmektedir. Mazot, kullanım yerine göre ısınma amaçlı, endüstriyel amaçlı ve diğer amaçlarla kullanım şeklinde bir sınıflandırmaya tabi tutulmakta ve ısınmaya düşük, endüstriyel kullanıma biraz daha fazla ve diğer kullanıma daha da fazla vergi konulmaktadır. Tabi bu durum vergi idaresinin yapısal durumuyla da ilgilidir. Her ne sebeple olursa olsun ülkemizde AB ülkelerindeki uygulamaya benzer şekilde aynı ürüne farklı vergileme uygulaması yapıldığını söylemek zordur (Kulu, 2001).

Kaynak, OECD, 2008.

Şekil 4. 1. Çeşitli Ülkelerin Vergili ve Vergisiz Mazot Fiyatları Karşılaştırması

5. Türkiye Tarımında Mazot Desteklemeleri

Türkiye'de ~~1980~~²⁰⁰⁰ yılına kadar taban fiyat ve girdi desteği sağlanarak gerçekleştirilen tarım destekleri, DTÖ, AB mevzuatına uyum, IMF, Dünya Bankası'ndan alınan krediler karşı taahhütlerimiz sonucu yerini, Doğrudan Gelir Desteği (DGD) gibi alan üzerinden verilen desteklere bırakmıştır.

2000'li yıllardan sonra artarak devam eden mazot fiyatları, Türkiye'de tarımda mazot desteklemelerini gündeme getirmiştir. Bu yüzden, 2003 yılında çiftçilere mazot desteği verilmeye başlanmıştır. Mazot desteklemesi, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne (ÇKS) kayıt yaptırılmış tarım arazisi için dekar başına 3,9 YTL olarak açıklanmıştır. Tarımda kullanılan mazotun tüm

ürünlerde dekar başına ortalama 8 litre ⁴olduğu kabul edilmiştir. Mazot fiyatlarının 2003 yılında ortalama 1,4 YTL olduğu dikkate alınır, 1 dekar ürün yetiştirmek için gerekli 11,2 YTL mazot bedelinin 3,9 YTL'si destek olarak çiftçiye ödenmiştir (Dellal ve ark, 2007).

Türkiye Ziraat Odası Birliği (TZOB) verilerine göre hesaplandığında, Türkiye tarımında dekara ortalama mazot kullanımı 13 litre olarak hesaplanabilir. Yine TZOB verilerine göre, Türkiye'de tarımda kullanılan mazot 3,5 milyar litre olarak belirlenmiştir. Son mazot desteği ile ilgili Bakanlar Kurulu Kararı 7 Ocak 2007 tarihli Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Karara göre ÇKS'ye kayıtlı 2006 yılı doğrudan gelir desteği alacak çiftçilere ürün gruplarına göre birim alan üzerinden mazot desteği ödemesi yapılmıştır. Buna göre 2007 yılında DGD ile birlikte ödemeler tamamlanmış ve mazot için toplam 468 milyon YTL destek ödenmiştir (TZOB,2008). Tarımsal işletmelerin kullandığı toplam mazot bedelinin (7,4 milyar YTL) ancak %6'sı desteklenmiştir⁵. 2007 yılında Çiftçiye 0,468 milyar YTL mazot desteği sağlanırken çiftçinin kullandığı mazottan yaklaşık olarak 3,876 milyar YTL'lik vergi geliri elde edilmiştir. Mazot destekleme kapsamında çiftçiye verile bir birimlik destek karşısında mazot için alınan vergi ise 8 birim olmuştur.

Son mazot desteği ile ilgili Bakanlar Kurulu Kararı 26 Mart 2008 tarihli Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Bu kararla birlikte, 2008 yılında yapılacak mazot desteği bir önceki yıl kadar olacaktır. 2008 yılında artan mazot fiyatları ile birlikte 2007 yılında 2,59 YTL olan mazot fiyatları 2008 nisan ayı itibariyle 2,95 YTL'ye çıkmıştır. Mazot fiyatlarının nisan 2008'den itibaren değişmediği varsayılrsa bile, tarımdan kullanılan mazottan alınacak vergi gelirinin en az 5,2 milyar YTL olacağı tahmin edilebilir. Bu durumda

---

⁴ Türkiye Ziraat Odası Birliği (TZOB) Hesaplamalarına göre 13 litre olmaktadır. Dellal ve ark, 2007'ye göre, tarımda kullanılan mazot miktarı 1,5 milyar litre iken TZOB hesaplamasına göre 3,5 milyar litredir. Enerji bakanlığı kayıtlarına göre de tarımda kullanılan petrol miktarı 2006 yılı itibariyle 3,7 milyar litre olarak verilmiştir (ENERJİ BAKANLIĞI,2008). Bu yüzden TZOB'un verilerinin kullanılmasında daha doğru olmaktadır. Bununla birlikte, Dellal ve ark 2007'de referans verileri Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 1980 ve 1990 yıllardaki elde edilen üretim girdi ve maliyetlerinden alındığı için tarımda kullanılan mazot miktarı gerçek değerinden çok daha küçük hesaplanmıştır. Bu yüzden bu çalışma TZOB'un verilerini referans almıştır.

⁵ OECD, 2008 "Energy Prices and Taxes" istatistiklerinden derlenmiştir.

tarıma verilen DGD, gübre ve mazot desteği, tarımda kullanılan mazottan alınan vergi geliri ile geri alınacağı söylenebilir.

6. Sonuç

Küreselleşmeyle birlikte artan rekabet, enerji fiyatlarının yükselişini tarımda giderek artan makineleşmeyle birlikte Türkiye'de akaryakıtın alınan yüksek vergi tartışılır hale gelmiştir. Dünya petrol krizinden sonra artan akaryakıt fiyatları ile birlikte, petrol ithalatçısı ülkelerin en önemli gelir kalemleri arasına akaryakıtın alınan vergi gelirleri girmiştir. Türkiye akaryakıtı uyguladığı OTV ve KDV oranları ile dünyada ön plana çıkan ülkelere göre biri olmuştur.

Tarımda giderek artan makineleşmeyle birlikte tarımsal üretimde mazot girdisinin önemi de artmaktadır. Türkiye'de bitkisel ürünler ile ilgili yapılan maliyet ve arz duyarlılığı analizlerinde de mazot girdisi ön plana çıkmaktadır. Bu durum, mazotu en önemli destekleme politikası araçlarından biri yapmaktadır. Türkiye'de ve ABD'de çeşitli ürünler itibariyle toplam üretim masrafları içinde mazot maliyetlerinin oranları karşılaştırıldığında; Türkiye'deki tarımsal üretim maliyeti içindeki mazotun oranının ABD'ye göre 4-5 kat daha fazla olduğu gözlenmektedir.

1975 yılından bugüne, mazot fiyatları ile buğday fiyatları arasındaki pariteye bakıldığında, 1975 yılında 1kg buğday ile 1,07 lt mazot alınabilirken, 2000'lerde bu değer 0,32 lt ve 2008 yılında 0,17 lt'ye düşmüştür.

2000'li yıllardan sonra artmaya devam eden mazot fiyatları, Türkiye'de tarımda mazot desteklemelerini gündeme getirmiştir. Bu yüzden, 2003 yılında çiftçilere mazot desteği verilmeye başlanmıştır. 2008 yılında artan mazot fiyatları ile birlikte 2007 yılında 2,59 YTL olan mazot fiyatları 2008 Nisan ayı itibariyle 2,95 YTL'ye çıkmıştır. Mazot fiyatlarının nisan 2008'den itibaren değişmediği varsayılsa bile, tarımda kullanılan mazottan alınacak vergi gelirin en az 5,2 milyar YTL olacağı tahmin edilebilir. Tarıma verilen toplam desteğin (DGD, gübre ve mazot desteği), yalnızca mazottan alınan vergi ile geri alınacağı söylenebilir.

Tarımda sürdürülebilir bir rekabet için tarımdan alınan ÖTV ve KDV oranları, Türkiye'nin tarımda rekabet ettiği ülkelere uygulanan vergi oranlarına çekilmelidir. Aksi durumda, Türkiye'deki gıda ithalatının daha fazla artacağı öngörülebilir. Artan tarımsal girdi fiyatları ile birlikte, tarım ürünleri fiyatlarındaki artış, Türkiye'deki makro ekonomik istikrarsızlığı arttırabilecektir.

Kaynaklar

- Ali, M., B., 2002. Characteristics and Production Costs of U.S. Wheat Farms, Statistical Bulletin Number 974-5. United States Department of Agriculture. Electronic Report from the Economic Research Service. USA.
- Akdemir, Ş., Şengül, H., Gül, A., Yurdakul, O., Berk, Y., Ören, N., 1994. Çukurova Bölgesi Tarım İşletmelerinde Önemli Ürünlerde Girdi-Çıktı İlişkinin Değerlendirilmesi ve İzlenmesi. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu. Tarım ve Ormanlık Araştırma Grubu, Proje No: TAOG-941, 128s. Adana.
- Akder, h., 1998. Türkiye'de Tarımsal Mekanizasyon ve İşgücü. Türkiye'de Tarımsal Yapı ve İstihdam. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 2210. Ankara.
- Aktaş, e., Yurdakul, O., 2005. Ç.Ü. Destekleme ve Teknoloji Politikalarının Çukurova Bölgesinde Mısır Tarımı Üzerine Etkisi. Ziraat Fakültesi Dergisi. Adana.
- Aktaş, E., 2006. Çukurova Bölgesi'nde Pamuk Arz Duyarlılığının Tahmini Üzerine Bir Çalışma. Tarım Ekonomisi Dergisi 2006 yılı 12. Cilt 2. İzmir.
- Anonim, 2008. Petrol Sanayi Derneği 2007 Sektör Raporu. İstanbul
- Brooks, N., L., 2001. Characteristics and Production Costs of U.S. Cotton Farms, Statistical Bulletin Number 974-2. United States Department of Agriculture. Electronic Report from the Economic Research Service .USA
- Günsoy, B., 2005. 20. Yüzyılda Küresel Eşitsizlik. ÇOMU Biga İİBF II. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşu Kongresi Bildiriler Kitabı "Küresel Eşitlik". Çanakkale.
- Dellal, İ., ÖZAT, H., ÖZÜDOĞRU, T., 2007. Tarımda Mazot Kullanımı ve Mazot Destekleri Çalışma Raporu. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü. Yayın No: 163. Ankara
- Drabek, Z, GRIFITH, S., 1998. Managing Capital Flows in Transition Economics with a Case Study of Central and Eastern Europe Staff Working Paper ERAD-98-04. Geneva: WTO.
- Enerji Bakanlığı, 2008. Tarım Sektörü Enerji Tüketimi. <http://www.enerji.gov.tr/istatistik.asp>.
- FAO 2008. FAOSTAT Agriculture Data. [http://www// apps.fao.org/ page/collections? subset= agriculture](http://www//apps.fao.org/page/collections?subset=agriculture). Paris.
- Foreman, L. 2001. Characteristics and Production Costs of U.S. Corn Farms, Statistical Bulletin Number 97. United States Department of

- Agriculture. Electronic Report from the Economic Research Service .USA.
- Harrison, G., W., RUTHERFORD, T., F., TARR, D., G., 1997. Quantifying The Uruguay Round. The Economic Journal (Sempember). Royal Economic Society. USA.
- Kibritçioğlu, A. VE KİBRİTÇİOĞLU, B., 1999. Ham Petrol ve Akaryakıt Urunu Fiyat Artışlarının Türkiye'deki Enflasyonist Etkileri.T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü. Araştırma-İnceleme Dizisi No:21. Ankara
- Koç A, A, F. Budak, H. Tanrıvermiş, Budak F., Gündoğmuş, E., Inan, İ., H. Kubaş, A., Özkan, B., 2001c. Türkiye Tarımında Kimyasal İlaç Kullanımı: Etkinsizlik, Sorunlar ve Alternatif Düzenlemelerin Etkileri. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarımsal Ekonomisi Araştırma Enstitüsü. TEAE Yayınları, Yayın No:63,
- Köymen, O., 1999. "Cumhuriyet Döneminde Tarımsal Yapı ve Tarımsal Politikalar" 75 Yılda Köylerden Şehirlere, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kulu, M., B., 2001. Akaryakıt Üzerinden Alınan Vergilerde AB Ülkeleri Vergi Yapısı ve ATV ile Karşılaştırması. Vergi Dünyası. Sayı 236. Nisan 2001.
- Law,P., OLARREAGA, M., SUAREZ, J., 1998. Does Globalization Cause a Higher Concentration of International Trade and Investment Flows? Staff Working Paper ERAD-98-04. Geneva: WTO.
- Livezey, J., FOREMAN, L. 2004. Characteristics and Production Costs of U.S. Rice Farms, Statistical Bulletin Number 974-7. United States Department of Agriculture. Electronic Report from the Economic Research Service.USA.
- OECD, 2008. Energy Prices&Taxes, Quarterly Statistics, Fourth Quarter.
- TMO,2008. Buğday Fiyatları. Toprak Mahsulleri Ofisi.www.tmo.gov.tr.
- TÜİK,Türkiye İstatistik Kurumu, www.tuik.gov.tr.
- TZOB,2008. Türkiye Mazot Raporu (Yayınlanmamış). Türkiye Ziraat Odaları Birliği. Ankara.
- Yavuz, F., TAN, D., ERTÜRK, Y., E., 2003. Tarım Sektöründe Kullanılan Motorinin Sübvansiyon Edilmesinin Türkiye Tarımına Olası Etkileri", ODTÜ Ekonomi Kongresi, 6-9 Eylül 2003, Ankara
- Yusuf, S. 2001. Globalization and the Challenge for Developing Countries. World Bank Research Paper.